

Ірина Гайдай,
*кандидат педагогічних наук, в.о. завідувача кафедри
педагогічних технологій та мовної підготовки,
(Державний університет «Житомирська політехніка»),*

Олена Павлюк,
*здобувач вищої освіти,
(Державний університет «Житомирська політехніка»)*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ НЕМОВНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Питання підготовки майбутніх вчителів, зокрема вчителів англійської мови, давно перебуває у полі зору широкого кола науковців. Останнім часом така підготовка здійснюється не тільки в класичних та педагогічних ЗВО, але й немовних. Вивчення змісту професійної підготовки вчителів іноземної мови в таких ЗВО приділено набагато менше уваги.

В цілому проблема володіння іноземною мовою, зокрема англійською, актуалізувалася із введенням воєнного стану в Україні. Іноземна мова є засобом комунікації між людьми різних національностей. Поряд із розвитком спеціальностей, пов'язаних із інформаційно-коп'ютерними технологіями, в останні роки набувають актуальності професії, пов'язані з філологією, такі як викладач іноземної мови, прикладний лінгвіст, перекладач, SMM-менеджер, копірайтер та ін.

Огляд наукової літератури свідчить, що дослідженням проблеми підготовки вчителя-філолога, зокрема вчителя англійської мови, в Україні займалися багато науковців, серед яких М. Байда, О. Бігич, І. Гайдай, О. Місечко, С. Нікітчина, О. Семенов, І. Соколова, О. Шендерук та ін.

Метою даної наукової розвідки – проаналізувати особливості підготовки вчителя англійської мови в Україні в умовах немовного ЗВО.

За визначенням М. Байди, професійна підготовка – це спеціально організований процес набуття професійних знань, умінь та навичок й формування професійних компетенцій, які сприяють формуванню готовності до діяльності в межах певної спеціальності, зокрема вчителя-філолога [1, с. 88]. О. Семенов розглядає професійну підготовку майбутніх учителів-філологів, варто наголосити на таких її якостях, як: цілісність, динамічність, гнучкість, керованість, упорядкованість та внутрішня гармонійність її компонентів [3, с. 56].

Окремо заслуговують на увагу дослідження, що стосуються професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога у ЗВО. Так, І. Соколова аналізує таку підготовку як складну поліфункціональну відкриту педагогічну систему, що характеризується динамічністю, наявністю інваріантних компонентів, з притаманними їй ознаками, ієрархічною побудовою, внутрішньо і міжсистемними зв'язками, що забезпечують її цілісність [4, с. 25].

На сьогодні підготовка вчителів-філологів в Україні здійснюється мало не в кожному класичному та педагогічному університеті в Україні. З розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій в Україні виникла потреба у підготовці таких фахівців з філології (вчителів, прикладних лінгвістів тощо) не лише у класичних університетах, а й у немовних ЗВО. Так, з 2021-2022 н.р. підготовка фахівців за спеціальністю 014 «Середня освіта. Англійська мова і зарубіжна література», здійснюється і в Державному університеті «Житомирська політехніка». У даній науковій розвідці ми зупинимося на аналізі циклів підготовки фахівців зі спеціальності 014 «Середня освіта. Англійська мова і зарубіжна література» у 2023/2024 н. р. у Державному університеті «Житомирська політехніка». Так, навчальний план спеціальності поділяється на три цикли: загальної, професійної та практичної

підготовки. Перші 2 цикли поділяються відповідно на 2 частини: нормативну та варіативну [2].

У нормативній частині циклу загальної підготовки майбутні вчителі англійської мови і зарубіжної літератури вивчають такі дисципліни, як загальна психологія, філософія, педагогіка, українська мова (за професійним спрямуванням), зарубіжна література, загальне мовознавство, література Великої Британії та США, лінгвокраїнознавство, інформатика, основи наукових досліджень, особиста безпека. Тобто тут вивчаються як загальнонаукові дисципліни, так і ті, що стосуються безпосередньо іноземної філології.

Варто зазначити, що навчання в університеті орієнтоване на те, щоб задовольнити індивідуальні потреби студента, всебічно розвинути його здібності. Відтак, у варіативній частині циклу професійної підготовки студент має вибрати 50 кредитів з врахуванням тижневого навантаження. Серед вибірових дисциплін серед студентів користуються попитом врегулювання конфліктів, психологія особистості, основи перекладознавства правове забезпечення, професійної діяльності, грантова проєктна діяльність, основи інклюзивної освіти та ін.

Крім того, з I курсу дисципліни професійної підготовки викладаються студентам англійською мовою. Вивчення іноземних мов майбутніми вчителями англійської мови і літератури у Державному університеті «Житомирська політехніка» здійснюється за автентичними підручниками, а також за підручниками та навчальними посібниками високого рівня, написаними викладачами кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки. Згідно з навчальним планом здобувачі вищої освіти опрацюють автентичну наукову, художньої та публіцистичну літературу. Варто зазначити, що з майбутніми вчителями-філологами працюють викладачі з міжнародною практикою викладання. Все це в комплексі сприяє

якісній підготовці фахівців зі спеціальності 014 «Середня освіта. Англійська мова і зарубіжна література».

Аналізуючи зміст циклу професійної підготовки (нормативної частини), варто зазначити, що прослідковується розподіл всіх навчальних предметів на 2 підгрупи, які ми умовно назвали базовими філологічними та методичними дисциплінами. Відтак, до першої підгрупи ми віднесли такі дисципліни: практичний курс основної іноземної мови, практична фонетика основної іноземної мови, практична граматики основної іноземної мови, практичний курс другої іноземної мови, креативне письмо, сучасні лінгвістичні студії, стилістика, загальне мовознавство, інтерпретація тексту, академічне письмо. До другої підгрупи відповідно входять: методика навчання іноземних мов, методика навчання літератури, інтеграція мобільних технологій у процес викладання іноземних мов, особливості викладання іноземних мов в молодшій школі, законодавство в галузі освіти. До другої підгрупи ми також відносимо педагогічну практику, адже практика забезпечує відпрацювання навичок на робочому місці. На II курсі здобувачі вищої освіти проходять пропедевтичну (ознайомлювальну) педагогічну практику, на III курсі – психолого-педагогічну, на IV – переддипломну.

Аналіз навчальних планів для підготовки вчителів англійської мови та літератури на 2023/2024 н. р. у Державному університеті «Житомирська політехніка» засвідчив ґрунтовну підготовку із загальнонаукових та вузькоспеціальних філологічних дисциплін, про що свідчить розподіл навчального часу. Окрім того, фахова підготовка майбутніх вчителів англійської мови та зарубіжної літератури значно збагачується шляхом вивчення дисциплін, які студент може вивчати на вибір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байда М.В. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук. Житомир, 2016. 278 с.
2. Державний університет «Житомирська політехніка». Навчальний план освітнього ступеня «бакалавр» на 2021-2022 н. р. Спеціальність 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями) освітньо-професійна програма «Середня освіта (мова і література (англійська))».
3. Семенов О.М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету): дис. докт. пед. наук. Київ, 2005. 396 с.
4. Соколова І.В. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки майбутнього вчителя за двома спеціальностями на філологічних факультетах вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... доктора педагогічних наук. Київ, 2008. 44 с.